

El meu estimat avi: Marc-Aureli Vila i Comaposada (17 de gener de 1908 – 4 de juny de 2001)¹

Juliette Vila Sinclair-Spence

Bona tarda. Abans de res, vull agrair, entre d'altres, a la Societat Catalana de Geografia, a l'Institut d'Estudis Catalans, al Sr. Francesc Nadal, al Sr. Joan Vilà-Valentí i a l'Honorable Sr. Josep-Lluís Carod-Rovira, l'organització d'aquest homenatge a un ésser estimat tan especial, com és, era i serà l'avi, en la celebració del seu centenari. També vull fer referència al Sr. Jesús Burqueño i a la Sra. Olga Aloy per tot el suport que m'han brindat per a aquest dia tan especial.

Per a aquelles persones que no em coneixen, el meu nom és Juliette Vila Sinclair-Spence i tinc l'honor de ser una de les nétes d'en Marc-Aureli i la filla petita d'Eudald, el seu fill gran. Vaig tindre l'oportunitat de viure amb l'avi durant tretze anys a Barcelona, i ara visc a Holanda.

Quina millor manera de parlar de la qualitat humana de l'avi que enraonar-li a ell i en català... És per això que demano perdó si la meva pronunciació no és la correcta i si algunes llàgrimes emergeixen dels meus ulls, donat que és tanta l'estimació que li tinc i que li tindré que el fet de recordar-lo m'arriba al més profund del meu cor.

Estimat avi, com pots veure des d'on estiguis, avui ens hem reunit per recordar-te i honorar-te com tant et mereixes, entre la gent que t'estima, i compartir amb tots els presents una mica de l'empremta que has deixat en mi, la teva estimada néta, a la qual deies "diferent", quan t'hi referies.

1. Text del parlament efectuat en la sessió d'homenatge celebrada el 2 de desembre de 2008.

En 1971 vaig entrar a la teva vida i a la de l'àvia, Josefina Planas Salarich. Era la sisena néta! Va ser a Caracas (Veneçuela). I com que vaig ser prematura i a veure'm només es permetia l'entrada dels doctors, tu, molt seriós, vas dir que eres doctor, i et varen deixar entrar per poder-me conèixer. El que no vas matisar va ser que no eres doctor en medicina, sinó en dret!

En 1988 va ser quan vaig tornar a entrar a les vostres vides a Barcelona, a Catalunya! (no puc dir Espanya, ja que baixaries immediatament d'on estàs i em corregiries). Vaig entrar com una néta-filla i vaig tenir l'oportunitat de compartir la meva vida amb vosaltres durant tretze anys. Entre altres esdeveniments, vaig obtenir la nacionalitat espanyola, però a l'estil català, amb separació de béns.

Aquests anys que vàrem compartir, em van permetre de conèixer-te més a fons. El teu suport va ser sempre incondicional, em vas ajudar en els bons moments (com per exemple, quan vaig ser voluntària olímpica en 1992, en els estudis i a la feina) i també em vas ajudar en els moments no tan bons (decepcions amoroses, el treball, les amistats...). Gràcies al teu suport he tingut l'oportunitat de conèixer la vida des d'un altre punt de vista i de ser qui sóc.

Eres, ets i seràs un home especial, i és per això que et mereixes aquest homenatge, per ser qui vas ser, pel que vas fer, pel que vas escriure i sobretot per l'aportació que vas fer durant tota la teva vida, aportació que continua encara.

En les teves diferents passions, sempre vas saber fer el correcte, podies tenir la teva pròpia opinió, tot i restant obert i receptiu a l'opinió dels altres. Moltes anècdotes existeixen sobre tu i he tractat de recopilar-ne algunes com ara aquestes:

El teu pare. Quan encara vivia el teu pare, l'avi Pau, donaves una lliçó per l'admiració i el gran respecte que li tenies. Quan ell va viure a casa teva mai no el vas desplaçar i no passaves sobre la seva autoritat. Si ho comparem amb la generació d'avui dia, són els fills qui imposen la jerarquia a la llar.

L'amor de la teva vida. Sempre que podies demostraves el teu amor a l'amor de la teva vida, l'àvia Josefina, amb qui vas crear una família: 4 fills, 7 nétes i 10 besnétes... Mai no va fallar el petó que us donàveu de bona nit i sempre estaves disposat a anar amb ella a tot arreu, especialment quan la seva vista ja no era la mateixa. De vegades, li escrivies dedicatòries com aquesta tan bonica (en la traducció dels poemes xinesos de Josep Carner *Lluna i llanterna*) que diu: *Un llibre de poesies que et diu que el teu marit t'estima cada dia més, per bona, per intel·ligent, per bonica i per dolça, Marc-Aureli, 17 d'agost de 1935.*

Una bona educació. Sempre vas defensar que no s'havia de pegar els nens, però deies, també, que una bona bufetada pedagògica ajuda! Aquesta és la història d'una vegada que un dels teus fills et va dir que anava a estudiar, quan en realitat portava a la butxaca dels seus pantalons un còmic: *li vas donar l'única bufetada en els setanta anys de la seva vida; això va ser en 1942 i encara se'n recorda.*

Marc-Aureli Vila vestit de militar (1936)

Un home astut. A l'internat, quan vares ser director a Bogotà, vas descobrir el fantasma que tenia terroritzats alumnes i professors. Apareixia a mitjanit, pels passadissos i soterranis d'un edifici molt antic, carregat ja de moltes històries de fantasmes... Al final va resultar ser un alumne indi de la tribu dels guajiro, que tenia el costum de banyar-se a les nits, car era de Maracai-bo, on fa molta calor. El professor que vigilava el dormitori li ho va prohibir

La família

Dempeus i d'esquerra a dreta, Joan Albet (espòs de Mar Vila) Joan-Jordi Albet Vila (marit de Montserrat Sunyer), Marc-Aureli d'uniforme i l'avi Pau. Asseguts, també d'esquerra a dreta, Montserrat Albet Vila (germana de Jordi), Mar Vila d'Albet, Mar Albet Vila (germana de Jordi), Josefina Plana de Vila, Elisenda i l'àvia Emília (muller de l'avi Pau).

quan li va demanar permís per banyar-se de nit, i aleshores aquest noi va decidir fer-se passar per un fantasma. *Tu el vas descobrir, perquè tenia una tovallola molt gran sobre el llit i sempre estava mullada. Vàreu ser grans amics!*

La solució adequada. Sempre miraves de tenir la solució adequada per a cada situació, com quan vas tornar a Catalunya (després de la mort de Franco); vas decidir de fer una donació a la facultat d'humanitats de la Universidad de Venezuela, perquè els teus llibres relacionats amb Veneçuela no podien estar en millors mans.

Entre aquests llibres de col·lecció, vas decidir guardar un *Atlas físico y político de la República de Venezuela*, fet pel Sr. Agustín Codazzi, nascut a Lugo (Emília-Romanya) en 1793. A Codazzi, qui com a militar va lluitar per la independència, se li va encarregar el resum de la *Geografía de Venezuela* (publicada a París en 1842, després de 10 anys d'investigació). Aquesta obra anava acompanyada d'un atlas del qual es varen publicar diversos exemplars. Un dels exemplars era el teu i va quedar a casa de la teva filla Eulàlia, que era on vivies quan anaves de visita a Veneçuela.

Encara no havies trobat la persona o la institució adequada per valorar aquesta obra. Va ser gràcies al teu fill gran, l'Eudald, qui et va presentar

Marc-Aureli Vila amb la seva pipa treballant amb mapes

l'enginyer Tomás Stohr, que estava interessat a comparar dos exemplars dels atles, el seu i el teu. En una de les teves visites a Veneçuela et va venir a veure i junts vàreu comparar els dos exemplars. En acabat, el Sr. Tomás Stohr es va acomiadar satisfet de tota la informació recopilada, tu et vas disculpar un moment i vares retornar al teu estudi, per buscar el teu exemplar i li vas entregar dient: *amb vostè estarà en molt bones mans*. Els teus fills varen al·lucinar perquè era una obra de gran vàlua, però per a tu no era el valor econòmic el que comptava, sinó el geogràfic, i volies que estigués en bones mans.

Les teves pipes. Sempre et vàiem amb la teva pipa... Quan s'entrava a casa es podia distingir l'olor del tipus de picadura que estaves utilitzant. Quan vas haver de deixar de fumar, les pipes ja no tenien utilitat i vas decidir aconseguir-los un nou amo. Una de les teves nétas, que les valorava encara que no fumava, cada vegada que les neteja se li desperten els records de la teva companyia, que sempre han sigut classes magistrals, perquè com tu deies sempre: *el temps és or i cal ensenyar tots els dies*.

Transmetent els teus coneixements. Durant les reunions familiars de cada diumenge a la teva casa de Caracas, la Tramunta, ens aplegaves a tots al jardí, especialment les teves nétas, per veure si les teves explicacions de cada any es mantenien fresques, com ara les dels núvols que havíem de classificar en veure'ls al cel, cosa que es va convertir en una tradició dels nostres diumenges familiars. Jo era massa petita, però les altres nétas, algunes de les meves germanes, se'n recorden.

Les reunions familiars dels diumenges

Un geògraf de naturalesa. Eres advocat, no vas fer mai estudis formals superiors en geografia i mira el que has aconseguit! No feies mai vacances, quan no donaves classes a la Universitat, anaves amb la teva màquina de fotografiar i et recorries tots els racons de Veneçuela, estat per estat, i recollies la informació de primera mà, amb la teva pròpia experiència. Així vas fer la geografia dels vint estats, dels dos territoris federals i del districte federal.

Un professor innat. Una vegada, una de les teves nétes et va anar a veure tota orgullosa perquè havia après on quedava l'equador i et va dir que havia de fer un mapa de Sud-amèrica i posar-hi els meridians de Veneçuela. Tu com a bon professor li ho vas preguntar i ella et va respondre que l'equador passa pel nord de Veneçuela, per sobre de l'Estat Falcón. Quasi t'ofegues amb el fum de la teva pipa i li dius que això és una barbaritat; ella, molt innocent, et contesta que li ho han explicat així i et porta el llibre on es pot llegir-ho. Immediatament vas telefonar a l'editorial dient-los que hi havia un gran error i preguntant qui havia estat el supervisor de l'escrit i el dibuixant del mapa. Però no tot va acabar aquí. Vares fer seure a la teva néta i li vas donar una lliçó de catedràtic sobre els meridians, que mai no oblidarà!

Et teu malnom. A la Universitat els alumnes et varen posar el malnom de *Punto Fijo* (en realitat, una ciutat de l'Estat Falcón), perquè mai no vas faltar a una classe i sempre hi vas arribar a l'hora (durant més de trenta anys!).

Marc-Aureli Vila a l'estudi de casa seva del carrer de Brusi, Barcelona (1985)

No hi havia racó que no coneguessis. El primer dia de classe de cada curs t'agradava preguntar als nous alumnes de quina població eren i sempre se sorprendien quan els descrivies algun aspecte de la seva població, per molt llunyana o petita que aquesta fos.

Escrivint llibres amb la teva màquina. Estaves jubilat i et posaves a treballar les mateixes hores a casa, per investigar i també per escriure els teus llibres. Per això era normal sentir el soroll de quan polsaves les tecles de la teva màquina d'escriure, que era manual. Si t'equivocaves agafaves el *Tipp-Ex* de paper i escrives al damunt; en el cas que no t'agradés com quedava, tornaves a escriure la pàgina.

El teu estimat rellotge. No podem oblidar el famós rellotge que tocava les campanades: dos cops cada hora i un cop cada mitja hora.

A casa. Sempre vas ser una persona molt de casa; quan no hi havia cap motiu de feina, política o social, t'estimaves més ser a casa. *Però si hi havia un compromís polític, eres el primer de sortir de casa i procuraves que l'àvia i jo anéssim amb tu, com a les manifestacions o als actes d'ERC.*

Hobbies. A més a més de la geografia, la història i la política, un dels teus hobbies eren els encreuats. N'eres un gran apassionat i tots els matins, després de l'esmorzar, t'asseies al teu estudi, per a fer l'encreuat.

Sempre celebrant junts (1996)

Passejades. Tots els dies feies llargues passejades, sempre t'havia agradat caminar. En una ciutat com Caracas, que quan tu hi vivies no tenia un bon sistema de transport, podies comprar un cotxe, però no vas voler utilitzar-lo mai, sempre vas preferir caminar durant una hora fins arribar al transport que et duia a la Universitat. Però si havies d'agafar el cotxe, l'àvia sempre estava disposada a ser la teva conductora.

A Barcelona, cada dia, després de llegir l'*Avui*, al voltant de les vuit del matí, sorties a fer un volt i sempre t'aturaves a la llibreria de la Via Augusta on, amb el sr. Ferrer, comentaves els esdeveniments, sobretot els anys vuitanta o noranta, que sempre hi havia sorpreses.

El meu despertador. Després de l'esmorzar, venies a la meva habitació per despertar-me, perquè anés a treballar a temps. Sempre et podia sentir abans que hi arribessis, amb les teves plantofes; feia que dormia, tu t'apropaves i em deies: *bon dia Juliette. T'has d'aixecar, que són dos quarts de vuit.* Haig de dir que ho trobo a faltar.

A la Generalitat. Treballant a la Generalitat, una vegada no t'hi deixaven entrar perquè el guàrdia de la porta no et coneixia: sempre arribaves a treballar abans que se n'anés el guàrdia de la nit, però aquell dia era més tard.

Sempre volent ajudar. Sempre vas estar disposat a ajudar a tothom que desitges tenir coneixements d'alguna cosa. El rebies i li donaves la informació d'allò que necessitava. En una oportunitat et varen demanar de participar en un ral·li recurrent els carrers de Barcelona per acompanyar uns joves, i et vas

dedicar a respondre les preguntes que feien els adversaris. *Diuen que vàreu quedar en segon lloc.*

Donaves a tastar un bon glop. Invitaves la gent que et visitava a beure un bon glop, a vegades de whisky, vodka o conyac. Tanmateix, sempre volies que un tastés un bon rom veneçolà, raó per la qual hi havia una botella de rom de *Santa Teresa* l'armari, sempre a punt de ser servit. *Vés per on que fa poc una bona amiga em va comentar que el dia que li vas fer tastar aquest rom gairebé agafa «una buena cogorza».*

Com pots veure, avi, has deixat una empremta en totes les persones que han passat per la teva vida en els diferents països on has viscut, especialment Catalunya i Veneçuela. Una empremta positiva, difícil d'oblidar i sobretot amb el missatge de col·laborar d'alguna manera a aconseguir que visquem en un món millor.

Per a mi, com ja he comentat, has estat el meu pare i el meu avi, però no hem d'oblidar que per a d'altres has estat el fill, pare, avi i besavi, polític, professor, psicòleg, advocat, militar, conseller, escriptor, geògraf... Una persona que ha lluitat pels seus ideals, respectant els dels altres, i sobretot un amic lleial, que ho donava tot.

I quina manera millor de recordar-te que ensenyar algunes de les teves cares, on podem apreciar la teva galanteria, el teu somriure, la teva pipa i les teves creences. Amb aquestes paraules i aquesta petita recopilació de fotos, volem recordar-te i agrair-te per l'empremta tan positiva que has deixat en tots els que hem format part de la teva vida. Vés per on, ja han passat set anys des que vas marxar i fins i tot encara et sentim, et trobem a faltar i sobretot t'estimem.

La teva néta Juliette